

Memòria 2013

Servei d'Estudis i Prospectives en Polítiques de Salut (SEPPS)

Barcelona, 10 de març de 2014

Índex

Presentació del SEPPS	3
Memòria 2013.....	4
1. Generació de coneixement sustentat: projectes i cerca de fons	5
2. Divulgació de coneixement	8
3. Assessoria sobre recerca i política sanitària	9
4. Col·laboració inter-institucional: universitats, xarxes	10
4.1 Universitats	10
4.2 Participació en xarxes de recerca internacionals/nacionals	11
5. Formació de personal	12
Annex.....	13

Presentació del SEPPS

La finalitat del Servei d'Estudis i Prospectives en Polítiques de Salut (SEPPS), unitat de recerca del CSC, és contribuir a reforçar el posicionament estratègic del CSC i els seus associats en el sector sanitari català, estatal i internacional, mitjançant la generació i divulgació de coneixement. Les línies d'acció corresponen als àmbits d'actuació del CSC: polítiques de salut i organització, i gestió dels serveis de salut. Dins d'aquests àmbits, el SEPPS en col·laboració amb els associats realitza recerca aplicada i divulgació de coneixement; assessora sobre recerca i política sanitària a la direcció del CSC i grups de treball, i col·labora amb el món acadèmic i de recerca.

El SEPPS es va crear al 1996 i va rebre un nou impuls al 2004 amb la incorporació de la responsable de Recerca i Desenvolupament. Amb aquest canvi estratègic es va potenciar la recerca aplicada en àmbits clau pel CSC i els seus associats, poc analitzats fins aleshores: noves experiències de gestió que emergien amb força en el sector, com ara la integració de serveis o de nous fenòmens com l'impacte de la immigració sobre el treball dels professionals sanitaris que no estaven rebent suficient atenció en recerca a Catalunya i Espanya. El SEPPS és unitat petita i multidisciplinària, conformada per professionals de diferents àmbits de les ciències de la salut i socials, amb formació, experiències i habilitats complementàries de recerca qualitativa i quantitativa. La incorporació d'investigadors juniors i de suport administratiu ha estat possible a l'obtenció de fons de recerca de diferents organismes finançadors.

Des de la posició privilegiada del CSC – pont d'enllaç entre la formulació de polítiques sanitàries i la provisió de serveis – el SEPPS desenvolupa un tipus de recerca que implica la traducció directa del coneixement generat en propostes de millora per a l'organització dels serveis sanitaris i de polítiques sanitàries basades en l'evidència científica. Els destinataris directes són els centres associats, la direcció del CSC i l'administració pública i organismes internacionals com ara l'Organització Panamericana de la Salut (OPS) i l'Organització Mundial de la Salut (OMS). Tot això, ha permès ampliar les línies de treball desenvolupades al SEPPS des de la seva creació i millorar els resultats obtinguts.

Des del 2004, el SEPPS ha liderat 12 projectes de recerca i 8 projectes de formació. La consolidació de la trajectòria de recerca, desenvolupada en col·laboració amb els associats, es va concretar l'any 2009 amb el reconeixement com a *grup de recerca emergent de Catalunya* per la Comissió d'Ajuts de Recerca del Departament d'Innovació, Universitats i Empresa de la Generalitat de Catalunya (2009-SGR670). En els darrers anys, el SEPPS s'ha convertit en un referent nacional i internacional en l'anàlisi de xarxes integrades de serveis de salut, integració assistencial i l'avaluació qualitativa dels sistemes de salut. La projecció internacional de la unitat, gràcies a la publicació en revistes internacionals i desenvolupament de projectes de recerca a Amèrica Llatina, va contribuir a que el CSC fos convidat a participar com a centre col·laborador de l'OPS en el desenvolupament de xarxes integrades de serveis a la regió, així com per l'OMS a Europa. Enguany el grup GAIA (Grup d'Avaluació de la Integració Assistencial), liderat pel SEPPS i que agrupa diversos centres associats al Consorci, ha entrat a formar part del "Grup d'Acció per Millorar la Integració Assistencial", formant part d'un equip internacional d'experts en matèria de coordinació i integració assistencial de la Comissió Europea. Aquesta incorporació suposa una gran oportunitat per a l'establiment de futures col·laboracions amb grups de recerca internacionals.

En l'àmbit de la difusió del coneixement, el SEPPS coordina la comissió de recerca qualitativa i organitza les sessions tècniques, amb una àmplia participació de professionals del sector. Així mateix, participa en seminaris i cursos a Catalunya, Madrid i Amèrica Llatina, supervisa estudiants de màster, dins el conveni amb la UPF i estudiants de doctorat. El SEPPS realitza presentacions de resultats a les organitzacions, centres sanitaris i institucions sanitàries dels sistemes de salut. A més a més, publica articles científics en revistes nacionals i internacionals, informes, comunicacions a congressos nacionals i internacionals, llibres i capítols de llibres, informes tècnics, manuals, tesis i tesines.

L'objectiu del SEPPS no només consisteix en generar i difondre coneixement, sinó també en desenvolupar eines d'avaluació que poden ser utilitzades pels associats, la direcció, així com altres proveïdors i l'autoritat sanitària. Entre d'altres, l'equip ha desenvolupat un marc conceptual i una guia per a l'anàlisi de les organitzacions sanitàries integrades, un conjunt d'indicadors per mesurar la coordinació entre nivells assistencials a les organitzacions, un instrument quantitatiu per avaluar la continuïtat assistencial (CCAENA) des del punt de vista dels usuaris, i un altre per mesurar l'equitat d'accés a l'atenció i les barreres a la utilització dels serveis sanitaris. Tots poden ser utilitzats pels associats per identificar àrees de millora a les organitzacions així com per fer benchmarking.

Memòria 2013

Durant els últims anys, amb l'objectiu de mantenir les línies de treball, el SEPPS ha dedicat un esforç important a la cerca de fons de recerca tant internacionals com nacionals, en col·laboració amb diversos associats, i a la identificació de socis fora de l'Estat per desenvolupar projectes internacionals. A més a més, una important part de l'activitat s'ha dirigida a la difusió dels resultats als associats, altres agents del sistema de salut català, i també al públic internacional. La publicació a revistes internacionals d'impacte millora la competitivitat en les convocatòries de recerca.

Fruit d'aquesta estratègia, un dels fets més destacat d'enguany en l'àmbit de recerca en la línia d'integració assistencial és l'inici del projecte *"Impacte de les estratègies alternatives d'integració de l'atenció sobre l'acompliment de les xarxes de serveis de salut en diferents sistemes de salut d'Amèrica Llatina – Equity-LA II"* (GA3051972), que lidera el SEPPS. Selecció entre 1.173 propostes, ha rebut una subvenció de 5.926.937€ del 7è Programa Marc de la Unió Europea i dona continuïtat al projecte Equity-LA (GA223123) amb la incorporació d'Argentina, Xile, Mèxic i Uruguai, als ja participants – Colòmbia Brasil, Bèlgica. Durant aquest any, també s'han realitzat importants avanços en l'avaluació de la integració assistencial a Catalunya, destacant la constitució del Grup d'Avaluació de la Integració Assistencial (GAIA), format per diversos associats i l'ICS. En aquest marc de col·laboració, dins el projecte *"La relació entre la continuïtat i la coordinació entre nivells assistencials en diferents entorns sanitaris"* (PI10/00348), s'ha elaborat i aplicat un conjunt d'indicadors per mesurar la coordinació entre nivells d'atenció en general i en patologies cròniques, que es podran utilitzar per identificar àrees de millora i fer benchmarking. També, s'ha validat el qüestionari CCAENA, que mesura de la continuïtat assistencial, amb dades de 1.500 pacients a Catalunya. Instrument que a més ha estat adaptat en l'enquesta de salut del País Basc d'enguany.

En la línia de recerca sobre atenció a la població immigrant, com a resultat dels esforços del SEPPS en col·laboració amb associats s'ha obtingut una nova subvenció de l'Institut de Salut Carlos III (73.507,50€) per al projecte *"Accés i qualitat de la atenció sanitària de població vulnerable a Espanya en el context de la crisi econòmica (MEISI I)"* (PI13/00261), coordinat amb el CEEISCAT en el marc del Subprograma d'Immigració i Salut del CIBERESP, es desenvoluparà en col·laboració amb centres associats -BSA, SAGESSA i SSIBE- i altres entitats de Catalunya i l'Estat - Agència de Salut Pública de Barcelona, Escuela Nacional de Sanidad Carlos III, Consejería General de Salud Pública de de Murcia i la Universidad de Alicante. Dóna continuïtat a l'anterior projecte sobre accés a l'atenció (PI09/02642), per aprofundir sobre les conseqüències dels canvis introduïts en el context de la crisi econòmica sobre l'atenció de poblacions vulnerables.

En l'àmbit de la difusió de coneixement destaca l'esforç per augmentar la presència en el debat nacional i internacional, mitjançant articles científics (10), comunicacions a congressos (7) i manuals (3) sobre els instruments de mesura de la integració assistencial. En les activitats específicament dirigides als associats destaca la Comissió de Recerca Qualitativa espai consolidat de reunió, intercanvi i formació en recerca; l'organització de les sessions tècniques del Consorci, la participació en seminaris i formació continuada i cursos de postgraus. El SEPPS també ha estat liderant el comitè científic del 5è Congrés Europeu d'Immigració i Salut 2014, organitzat per l'Escuela Andaluza de Salud Pública, en col·laboració amb CSC i la EUPHA. (European Public Health Association), que se celebrarà a Granada 10 al 12 de abril de 2014, i on es presentaran diversos treballs desenvolupats en aquest àmbit.

Les activitats desenvolupades en l'últim any, es presenten d'acord amb les grans línies d'actuació:

1. Generació de coneixement sustentat: projectes de recerca i cerca de fons
2. Divulgació del coneixement: presència en fòrums nacionals i internacionals
3. Assessorament sobre recerca i política sanitària
4. Col·laboració interinstitucional: universitats, centres i xarxes de recerca

1. Generació de coneixement sustentat: projectes i cerca de fons

Les activitats en l'últim any, es presenten segon les línies de recerca

- a) **Integració de serveis de salut i accés a l'atenció.** Té com a objectiu analitzar les organitzacions sanitàries integrades i el seu impacte sobre la continuïtat assistencial, l'eficiència i l'accés i l'equitat del sistema de salut. Durant el 2013 s'ha avançat en un projecte de recerca en marxa a Catalunya (FIS) i a Amèrica Llatina s'ha iniciat el projecte Equity-LA II i tancat l'Equity-LA I (Comissió Europea).
- b) **Immigració i salut.** Té com a objectiu analitzar l'accés i l'atenció a la salut de la població immigrant per millorar l'accés a una atenció sanitària adequada de la població immigrant i facilitar el treball dels professionals sanitaris. Durant l'any 2013 s'ha obtingut una nova subvenció per a un projecte de recerca (FIS).
- c) **Desenvolupament de mètodes i eines d'avaluació dels serveis sanitaris, tant quantitatius com qualitatius** i en el marc dels diferents projectes desenvolupats. Aquests mètodes i eines poden ser aplicats pels proveïdors sanitaris, institucions de planificació i avaluadors del sistema sanitari, així com per altres investigadors.
- d) **La participació social en sistemes de salut.** S'analitza l'efectivitat de les polítiques que promouen la participació social en salut per millorar la qualitat dels serveis de salut i els factors condicionants dels serveis i de la població i la seva evolució al llarg del temps. Durant l'any 2013 s'ha defensat una tesi doctoral que presenta resultats d'una investigació sobre participació social a Colòmbia.

a) Integració de serveis de salut i accés a l'atenció

“La relació entre la continuïtat i la coordinació entre nivells assistencials en diferents entorns sanitaris” (PI10/00348) 2011-2014, dona continuïtat al projecte “La continuïtat assistencial a diferents entorns sanitaris a Catalunya” i es desenvolupa en col·laboració amb BSA, SSIBE, SAGESSA, ICS, Hospital del Mar, PAMEM i Fundació Sociosanitària de Manresa, finançat per l'Institut de Salut Carlos III amb un subvenció de 111.320€.

L'objectiu és analitzar la continuïtat i coordinació assistencial a diferents entorns sanitaris amb la finalitat de contribuir a la seva millora. Consta de tres subestudis: 1) elaboració, validació i aplicació d'un conjunt d'indicadors de coordinació entre nivells assistencials; 2) anàlisi de la continuïtat i coordinació assistencial des del punt de vista dels usuaris i professionals dels serveis de salut, basat en entrevistes qualitatives, i anàlisi dels elements contextuais i organitzatius que influeixen la coordinació assistencial a les àrees d'estudi; 3) anàlisi comparatiu de continuïtat i coordinació entre nivells assistencials. Les àrees d'estudi són Baix Empordà, Girona i Ciutat Vella (Barcelona).

Durant aquest any, d'una banda s'ha acabat de definir el conjunt d'indicadors dirigits a mesurar la coordinació entre nivells assistencials, s'han aplicat a tres entorns sanitaris del sistema de salut català i s'ha elaborat un article científic per presentar aquestes eines al públic nacional i internacional. Els indicadors s'han desenvolupat en col·laboració dels associats (SSIBE, BSA, Parc Salut Mar, SAGESSA, Consorci Sanitari de Manresa, PAMEM) i l'ICS. Els associats podran utilitzar aquests indicadors per identificar àrees de millora a les organitzacions i fer benchmarking. D'altra banda, s'ha avançat amb les entrevistes qualitatives als professionals sanitaris i el seu anàlisi. Tanmateix, cal destacar que en el marc d'aquest projecte s'ha constituït el Grup d'Avaluació de la Integració Assistencial (GAIA). El grup, liderat pel SEPPS, agrupa diversos associats del CSC (SSIBE, Parc de Salut Mar, BSA, SAGESSA, PAMEM i Fundació Sociosanitària de Manresa) i altres proveïdors (ICS), amb l'objectiu de desenvolupar i validar

eines per la mesura de la integració assistencial al context sanitari català. El grup GAIA ha entrat a formar part del “Grup d’Acció per Millorar la Integració Assistencial” de la Comissió Europea.

Ana María Vélez i Claudia Ortiz, becades pel CSC en el marc del conveni amb la UPF (4.1), van entregar les seves tesines de Màster en el context d’aquest projecte.

“Impacte sobre l’equitat d’accés i la eficiència de les Xarxes Integrades de Serveis de Salut a Colòmbia i Brasil” Equity-LA (FP7-HEALTH-2009-B Project-223123); 2009-2013. Projecte liderat pel SEPPS en col·laboració de Prince Leopold Instituut Voor Tropische Geneeskunde (Bèlgica), Colegio Mayor de Nuestra Señora del Rosario (Colòmbia) i Universidade de Pernambuco, Centro de Pesquisa Aggeu Magalhães i l’Instituto de Medicina Integral Prof. Fernando Figueira (Brasil), finançat per la Comissió Europea: FP7 Health (SICA), amb una subvenció de 1.722.053€ (www.equity-la.eu).

Una vegada finalitzada la fase de l’anàlisi dels casos nacionals, durant el 2013 s’ha treballat en l’anàlisi comparatiu de cadascun dels aspectes analitzats en els estudis nacionals sobre xarxes integrades de serveis de salut, que inclou: l’anàlisi de les polítiques de xarxes integrades de serveis de salut formulades a cada país; els elements contextuais i organitzatius de les xarxes analitzades; l’accés i la coordinació assistencial a les xarxes des de la perspectiva dels actors principals (gestores, professionals dels diferents nivells assistencials i usuaris); l’acompliment amb relació a l’accés, la qualitat assistencial i la coordinació assistencial (com a proxy de l’eficiència) de pacients amb càncer de mama (CMA) i diabetis mellitus (DM) mitjançant l’anàlisi de registres; i la continuïtat assistencial basat en l’estudi de casos de usuàries portadores de CMA i DM. Així mateix, s’ha realitzat l’anàlisi comparatiu de les barreres d’accés al continu assistencial i els determinants de l’ús de serveis de salut públics a les àrees d’estudi de Brasil i Colòmbia, mitjançant la aplicació d’una enquesta a 4000 potencials usuaris dels serveis de salut. Amb aquest resultat s’han elaborat i enviat 4 articles, i s’estàn preparant 4 articles més.

Durant els últims mesos del projecte s’ha treballat en la redacció dels articles comparatius, s’han enviat cinc a revistes científiques internacionals i s’ha elaborat el primer esborrany del llibre amb els resultats dels estudis de casos. Actualment es treballa en la preparació dels articles nacionals i comparatius i en la redacció final del llibre. Segueixen en marxa dues tesis doctorals: Ana Barragán (Colòmbia) i Irene Garcia Subirats (CSC).

Els dies 21 i 25 de gener es van reunir a la seu del CSC els investigadors principals de les institucions participants en el projecte. Durant la trobada es van presentar els resultats del projecte obtinguts fins al moment i es van planificar les últimes etapes de l’estudi.

Durant el mes d’agost es va celebrar el seminari internacional de cloenda on es van presentar els resultats principals derivats dels quatre anys de recerca que ha comportat el projecte, centrats en analitzar l’acompliment de les xarxes de serveis en els sistemes de salut de Colòmbia i Brasil. L’esdeveniment va reunir una setantena de formuladors de polítiques, acadèmics, gerents, professionals de la salut, societat civil i altres agents socials que treballen o s’interessen pel tema de diversos països d’Amèrica Llatina. El seminari va comptar amb ponents internacionals, destacant la intervenció del director general del CSC el Dr. José Augusto García Navarro, qui va explicar experiències del sistema català de salut en integració de serveis per a l’atenció del malalt crònic complex; el professor Mario Hernández que va analitzar la situació actual del sistema de salut de Colòmbia, Brasil i Mèxic a partir de l’anàlisi històrica dels determinants polítics, econòmics i socials o la Dra. Asa Cristina Laurell exsecretària de Salut de Districte Federal de Mèxic en el període 2000-2006, que va analitzar els límits de l’afiliació a assegurances de salut com a forma de millorar l’accés a l’atenció, a partir de l’experiència del “seguro popular” a Mèxic. Aprofitant la trobada es va engegar el nou projecte Equity-LA II.

Nou projecte de recerca: **Impacte de les estratègies alternatives d’integració de l’atenció en el compliment de les xarxes de serveis de salut (RISS) en diferents sistemes de salut d’Amèrica Llatina – Equity-LA II** (FP7-HEALTH-2012-B Project-305197); 2013-2018. Dóna continuïtat a l’actual

projecte Equity-LA en l'anàlisi de les xarxes de serveis de salut a Amèrica Llatina. El projecte estarà coordinat pel SEPPS i es desenvoluparà en col·laboració amb 7 països: Bèlgica (Prince Leopold Instituut Voor Tropische Geneeskunde), Colòmbia (Colegio Mayor de Nuestra Señora del Rosario), Brasil (Instituto de Medicina Integral Prof. Fernando Figueira i Fundação Universidade de Pernambuco), Xile (Universidad de Chile), Mèxic (Universidad Veracruzana), Argentina (Universidad de Rosario, Instituto de la Salud Juan Lazarte) i Uruguai (Universidad de la República). finançat per la Comissió Europea: FP7 Health (SICA), amb una subvenció de 5.926.937€. (www.equity-la.eu)

El projecte va iniciar l'1 de agost de 2013 amb l'objectiu d'avaluar l'efectivitat de diverses estratègies en la millora de la coordinació i la qualitat assistencial de patologies cròniques de les xarxes de salut, en diferents sistemes sanitaris. S'implementarà un disseny quasi-experimental per a l'avaluació d'intervencions complexes i d'investigació-acció amb la participació en totes les etapes del projecte de formuladors de polítiques, professionals de salut, gerents, usuaris i investigadors. Amb aquest projecte s'espera contribuir a millorar l'efectivitat dels sistemes de salut, mitjançant la generació d'evidència sobre bones pràctiques d'integració assistencial.

La primera reunió del projecte va tenir lloc a Colòmbia del 20 al 23 d'agost amb la presentació de l'estudi així com la presentació dels sistemes de salut i l'organització de les xarxes de serveis de salut per part de cada país participant. Així mateix, es va treballar en la selecció del procés traçador i en les possibles xarxes d'intervenció i control. En aquests primers mesos de projecte s'ha treballat en la elaboració del marc conceptual, en l'estratègia de capacity building i s'ha dissenyat i posat en marxa la pàgina web.

b) Immigració i salut

En aquesta línia s'ha continuat avançant en la difusió dels resultats del projecte **“L'accés a l'atenció en salut adequada de la població immigrant des del punt de vista de les polítiques i dels agents implicats”** (PI09/02642), desenvolupat en col·laboració amb SSIBE i coordinat amb l'Escuela Andaluza de Salud Pública, que té per objectiu analitzar les condicions que influeixen en l'accés a l'atenció en salut de qualitat de la població immigrant des de les polítiques de salut i dels agents principals per a contribuir a la seva millora. Al mes de març va tenir lloc la darrera reunió del projecte, a la que van assistir els investigadors de totes les institucions participants, per tal de presentar les anàlisis finals de l'estudi i debatre l'estratègia de difusió dels resultats de la recerca. Així mateix s'ha treballat en l'elaboració dels articles comparatius de Catalunya i Andalusia des de la perspectiva de professionals i usuaris.

Durant el 2013 l'Instituto de Salud Carlos III concedeix una subvenció de 73.507,50€ per dur a terme el projecte que s'iniciarà al gener de 2014 i tindrà una durada de 3 anys. Aquest projecte donarà continuïtat a la línia de recerca i té com a objectiu analitzar la influència de la crisi econòmica en l'accés i la qualitat de l'atenció sanitària de poblacions vulnerables a Espanya. L'estudi **“Acceso y calidad de la atención sanitaria de poblaciones vulnerables en España en el contexto de la crisis económica (MEISI I)”** (PI13-00261) es desenvoluparà en col·laboració amb investigadors de centres associats, Badalona Serveis Assistencials, Grup SAGESSA i Serveis de Salut Integrats Baix Empordà i amb altres grups amb reconeguda experiència en l'anàlisi del l'accés i desigualtats en l'atenció als col·lectius vulnerables de l'Agència de Salut Pública de Barcelona, la Escuela Nacional de Sanidad Carlos III, el Servicio de Epidemiología de la Consejería General de Salud Pública de la Región de Murcia i la Universidad de Alicante. Finançat per l'Instituto de Salud Carlos III amb una subvenció de 73.508€. Es tracta d'un projecte coordinat amb el CEEISCAT (Departament de Salut) i desenvolupat en el marc del Subprograma d'Immigració i Salut del CIBERESP,

c) Desenvolupament de mètodes i eines per l'avaluació dels serveis de salut

S'han elaborat dos instruments innovadors per a l'avaluació de xarxes integrades de serveis de salut:

- Un conjunt **d'indicadors per mesurar la coordinació entre nivells assistencials generals i centrats en patologies cròniques**, en el marc del projecte: “La relació entre continuïtat i coordinació entre nivells assistencials en diferents entorns sanitaris”. S’ha publicat el document de treball a la web del CSC amb l’objectiu de començar a fer-ne difusió;
- Un conjunt de 52 **indicadors per analitzar l’eficiència global, accés, coordinació i qualitat** en el marc del projecte europeu Equity-LA.

Aquests instruments s’han aplicat a Catalunya, Colòmbia i Brasil i es podran utilitzar també a altres entorns nacionals e internacionals. Tanmateix, s’ha fet la segona validació del qüestionari CCAENA per tal d’avaluar les propietats psicomètriques de les escales del qüestionari en una mostra ampla d’usuaris. L’enquesta de salut del País Basc d’enguany ha introduït les escales del qüestionari CCAENA al seu instrument d’obtenció de dades (es pot consultar aquí:

https://www.euskadi.net/contenidos/informacion/encuesta_salud_objetivos/es_escav13/adjuntos/Metodolog%C3%ADa%20ESCAV_2013.pdf).

d) La participació social en sistemes de salut

En col·laboració amb la Universidad del Valle (Colòmbia) s’ha presentat la tesis doctoral de M.Eugenia Delgado que porta per títol **Evolución del conocimiento del sistema de salud, derechos en salud, política de participación y de las experiencias de participación de los usuarios del SGSSS de Colombia**. Així mateix, com a fruit d’aquesta col·laboració s’ha publicat un article científic sobre el coneixement dels usuaris del sistema de salut a Colòmbia.

Cerca de fons de recerca

Es va participar al **First World Research and Innovation Congress: Pioneers in Healthcare** a Brussel·les el 5 i 6 de juny. El congrés es va organitzar amb l’objectiu d’ajudar a establiment de xarxes i trobar vies de col·laboració entre institucions i grups de recerca a nivell internacional, així com proveir informació sobre possibilitats de finançament de recerca en el futur (Horitzó 2020, COST, etc.). També s’ha assistit la **7a Conferència del Programa Marc de Recerca i Innovació de la Unió Europea a Espanya: Horitzó 2020: del coneixement a la innovació**, de l’11 i 12 de novembre 2013 a Madrid, on es va fer el llançament oficial de Horitzó 2020 a Espanya, Programa Marc de Recerca i Innovació de la Unió Europea que comptarà amb un pressupost de 70.200 milions d’euros per a un període de set anys (2014-2020).

2. Divulgació de coneixement

Per a la divulgació de coneixement s’han organitzat les sessions tècniques del CSC, s’ha participat en seminaris, elaborat articles i presentat comunicacions a congressos, s’ha alimentat la pàgina web del CSC, el butlletí i el flash, s’ha mantingut actualitzada la informació en la web i s’han organitzat i participat en diversos cursos.

Seminaris nacionals i internacionals

Organització de les **sessions tècniques mensuals** a la seu de CSC, amb una assistència sostinguda de professionals del món de la sanitat catalana amb 40 assistents de mitjana (Taula 1). Es va realitzar la sessió destinada a presentació dels resultats: *Nivell de coordinació assistencial de diversos entorns del sistema sanitari català: opinions dels professionals i anàlisi d’indicadors* que va tenir lloc el 13 de juny.

Organització i participació en el **Seminari internacional final Acceso y coordinación en redes de servicios de salud en los sistemas de salud de Colombia i Brasil**, 15-16 d'agost Bogotà (Colòmbia) amb la presentació dels resultats del projecte Equity LA i assistència d'experts nacionals i representants de les institucions locals i director general del CSC, el Dr. José Augusto García Navarro.

Participació en la sessió de debat científic *"La salut de la població immigrada al nostre entorn"* organitzat per l'**Agència de Salut Pública de Barcelona** amb la ponència *"Accés a l'atenció de la població immigrant a Catalunya: una anàlisi des de les polítiques i els actors socials"*.

Participació com a membre del panel de discussió de la taula rodona sobre sistemes de salut amb orientació comercial al congrés sobre finançament i atenció sanitària organitzat per l'**Institut de Medicina Tropical de Ambers**.

Articles i comunicacions a congressos

Enguany s'han elaborat 16 articles, dels quals 12 han estat publicats o aprovats per a la seva publicació i 3 articles estan en procés de revisió a revistes científiques. Aquestes publicacions tracten sobre la integració assistencial i el seus resultats a Catalunya i els instruments de mesura, i sobre accés a l'atenció en salut en diferents sistemes de salut d'Amèrica Llatina i les polítiques de participació social. S'han presentat comunicacions a congressos internacionals (5) i nacionals (2) (El llistat es troba a l'annex 1)

Difusió d'instruments de mesura en bases de dades especialitzades

Durant l'any 2013 s'han iniciat els tràmits per incorporar el qüestionari CCAENA a la Biblioteca Virtual de referència científica internacional, **BiblioPro**, que agrupa els qüestionaris disponibles en castellà sobre resultats percebuts pels pacients.

Pàgina web del SEPPS

S'actualitza la pàgina amb notícies, publicacions i projectes del SEPPS (www.consorci.org/accessos-directes/servei-destudis).

Divulgació d'informació sobre cursos, congressos, jornades i seminaris mitjançant la pàgina web, els butlletins, el flash i les comissions.

Organització de cursos de formació continuada organitzats per a les entitats associades i altres entitats del sector, i per a altres institucions del sector sanitari català: Màsters de projecció nacional i internacional (UAB, UPF, IES, UCF).

3. Assessoria sobre recerca i política sanitària

Durant el 2013 s'ha donat suport a la direcció del CSC, associats, patronal, i empreses amb el desenvolupament de la comissió qualitativa, proporció d'informació i assessoria i col·laboració amb diversos projectes del CSC, com ara:

Comissió de Recerca Qualitativa

S'ha mantingut com un espai consolidat i de reunió pels centres associats i col·laboradors que volen desenvolupar els seus coneixements i habilitats en recerca qualitativa. Enguany es van realitzar cinc sessions, amb una participació mitja de 15 persones. Els continguts es resumeixen en la taula 2.

Col·laboració amb UCF

El SEPPS ha participat en l'elaboració d'un curs dirigit a gestors i professionals de la salut sobre la coordinació assistencial. En concret, ha estat responsable del mòdul referent a l'avaluació de la coordinació assistencial als serveis de salut.

Suport bibliogràfic

Proporció de suport bibliogràfic a alguns associats, direcció, patronal i a Consultoria i Gestió sobre temes relacionats amb les àrees de treball de SEPPS, com ara coordinació assistencial, organitzacions sanitàries integrats, sistemes de salut e diferent països, atenció a la població immigrant, etc.

Agència d'Informació, Avaluació i Qualitat en Salut (AIAQS)

Es va analitzar i fer aportacions a l'instrument desenvolupat per l'Observatori Català de Gestió Sanitària per avaluar la qualitat dels projectes innovadors presentats.

Suport per l'establiment de les bases dels premis a la Qualitat en Sanitat (XXV Edició): premi Avedis Donabedian a l'excel·lència en integració assistencial

El grup va donar suport a l'establiment de les bases per la valoració de les diferents candidatures als premis patrocinats pel CSC, per encàrrec de la direcció.

Revisió del Pla Interdepartamental de Salut Pública (PINSAP)

El grup va realitzar comentaris i aportacions al document de treball del Pla Interdepartamental de Salut Pública (PINSAP), per encàrrec de la direcció.

Accessòria interna

Suport a la Direcció de CSC en l'elaboració de la resposta sobre els documents del Pacte per la Salut.

4. Col·laboració inter-institucional: universitats, xarxes

4.1 Universitats

Beques CSC al Màster de Salut Pública de la Universitat Pompeu Fabra

Dins el conveni de CSC amb la Universitat Pompeu Fabra amb la concessió de beques a estudiants del Màster de Salut Pública per promoure la formació en salut pública com a estratègia de recolzament a la gestió de serveis sanitaris, el SEPPS s'encarrega de mantenir la relació amb la Universitat Pompeu Fabra, la selecció i posterior supervisió del treball de recerca dels becaris i participa ocasionalment en els tribunals d'avaluació de tesines.

Enguany les dues becàries del Màster (2012-2013) Ana María Vélez (llicenciada en biologia) i la Claudia Ortiz (llicenciada en medicina) han finalitzat el treball de camp, l'anàlisi i la elaboració de les seves tesines, que van ser defensades el mes de juny amb molt bona valoració per part del tribunal de la defensa.

- Ortiz C. Coordinación de la información y gestión clínica entre niveles del paciente con insuficiencia cardíaca en el sistema público de salud de Catalunya [tesina master]. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra; 2013
- Vélez AM. Análisis de la coordinación en diferentes redes de servicios de salud en Cataluña: un estudio de casos. [tesina master]. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra; 2013.

Col·laboració amb grups de recerca d'UPF

Centro de Investigación en Salud Laboral (CISAL) de la UPF. Director F.G. Benavides, en l'àmbit de la salut laboral i immigració i la cerca de projectes europeus.

Grup d'Investigació sobre Desigualtats en Salut (GREDS). Director Joan Benach, en l'àmbit de la participació i salut laboral.

Universitat Autònoma de Barcelona

En el marc del Conveni de col·laboració institucional acadèmica i científica amb la Universitat Autònoma de Barcelona s'han desenvolupat activitats de docència sobre recerca qualitativa i sistemes de salut en el Màster en Salut Internacional i Cooperació i el Màster en Cronicitat i Dependència.

Institut d'Estudis de la Salut

Participació en la formació del Diplom de Sanitat de l'Institut d'Estudis de la Salut amb classes de metodologia de recerca qualitativa.

4.2 Participació en xarxes de recerca internacionals/nacionals

Grup GAIA

Es constitueix el Grup d'Avaluació de la Integració Assistencial (GAIA), el qual ha entrat a formar part del "Grup d'Acció per Millorar la Integració Assistencial" de la Comissió Europea. El SEPPS lidera aquest equip de treball en el que també hi participen Serveis de Salut Integrats Baix Empordà, Badalona Serveis Assistencials, Grup SAGESSA, Parc de Salut Mar, ICS, PAMEM i Fundació Sociosanitària de Manresa. i està oberta a altres associats que vulguin participar. Amb el reconeixement de la Comissió Europea, el GAIA ha entrat a formar part d'un equip format per experts internacionals, la qual cosa afavoreix l'intercanvi d'idees i futures col·laboracions amb grups de recerca europeus.

Comissió Europea

La Comissió Europea ha acceptat la proposta del grup GAIA de col·laborar en els Compromisos dels Plans d'Actuació de la Associació Europea per a la Innovació sobre un Envel·liment Actiu i Saludable "Aproximació integral per comprendre i mesurar la integració assistencial i per implementar intervencions" la qual es fonamenta en tres punts. En primer lloc, proporcionar un marc conceptual per a l'anàlisi de la integració assistencial a les organitzacions sanitàries. En segon lloc, proporcionar instruments per a l'anàlisi integral de la integració assistencial (indicadors de coordinació assistencial i el qüestionari CCAENA). Finalment, proporcionar informació sobre els factors que influeixen en la implementació d'intervencions per a la millora de la integració assistencial a les organitzacions.

El SEPPS va participar a la reunió del Grup d'Acció per Millorar la Integració Assistencial dels Plans d'Actuació de la Associació Europea per a la Innovació sobre un Envel·liment Actiu i Saludable de la DG SANCO (Comissió Europea) que va tenir lloc a Brussel·les el 7 de juny. Es van presentar el B3 Action Group i es va discutir el pla d'acció de cada una de les nou àrees del grup d'acció d'integració assistencial. El grup GAIA participarà en l'àrea "Models organitzatius" coordinat pel Dr. Antoni Dedeu del Departament de Salut.

Xarxa de Recerca en Immigració i Salut, CIBERESP

Des del 2011 el SEPPS participa en el programa de recerca de salut i immigració de la xarxa desenvolupada en el marc del CIBERESP, que es va crear amb l'objectiu d'aglutinar experiències i esforços en recerca i que reuneix 15 grups de recerca. Durant aquest any s'ha participat en diverses

reunions per tal de consensuar el pla de treball del subprograma d'immigració i salut, definir les activitats a desenvolupar i identificar possibles projectes a realitzar conjuntament entre els diversos equips. Des del SEPPS s'ha treballat en la elaboració d'articles: a) sobre el canvi en l'accés als serveis de salut per part de la població immigrant en el període 2006-2011, b) elaboració d'un scoping review sobre immigració i salut per tal d'identificar quines son les llacunes i el coneixement en aquest àmbit en el territori espanyol.

SESPAS/EUPHA

El SEPPS lidera el comitè científic del 5è congrés Europeu sobre la salut dels immigrants i les minories ètniques **“Salut i accés dels immigrants als serveis sanitaris en el context del l'actual crisi sistèmica a Europa”** que es celebrarà a Granada el 2014 organitzat conjuntament entre el CSC i l'Escuela Andaluza de Salud Pública.

Enguany s'ha treballat en la configuració del comitè científic nacional i internacional, així com en la selecció i invitació dels oradors principals escollits buscant l'equilibri home/dona, nord/sud, est/oest. S'ha coordinat la recepció i valoració dels resums enviats pels possibles participants, durant els mesos d'abril a novembre.

Red IDESAL

Membres d'aquesta xarxa d'Investigació, Docència y Extensió en Salut per Amèrica Llatina, en la qual hi participen institucions i individus interessats en el desenvolupament de sistemes públics de salut a Amèrica Llatina, que agrupa 8 institucions científiques de 8 països llatinoamericans i compta amb la col·laboració europea del SEPPS i de l'Institut de Medicina Tropical (Bèlgica).

COST-ADAPT

El SEPPS va ser estat convidat a participar a la trobada de la xarxa COST-ADAPT en el marc de les reunions pre-congrés de la Societat Europea de Salut Pública (Brussel·les), on va presentar la ponència sobre accés de la població immigrant als serveis de salut. La ponència formà part de la taula rodona “Promovent una atenció equitativa als immigrants i minories ètniques: experiències i lliçons d'Europa” que va tenir l'objectiu d'analitzar els factors polítics que fomenten o dificulten el desenvolupament de les polítiques de salut dels immigrants, posant en comú les experiències de diversos països europeus amb diferents nivells de desenvolupament de les polítiques.

5. Formació de personal

El SEPPS dona suport a la formació del seu recursos humans, promovent la realització de doctorats dins les línies de recerca i els programes de Doctorat en Salut Pública de la Universitat Autònoma de Barcelona i de la Universitat Pompeu Fabra, així com als centres associats que ho sol·liciten. Enguany s'ha finalitzat una tesi elaborada en el marc de la línia de recerca dirigida a analitzar la integració i coordinació assistencial en col·laboració de centres associats del consorci: SSIBE, Grup SAGESSA i BSA, i de l'ICS, i hi ha 5 tesis més en elaboració (veure Annex).

Col·laboració amb OPS/OMS

Enguany s'ha donat suport en el procés per esdevenir centre col·laborador amb OPS/OMS, que lidera Consultoria i Gestió.

Sina Waibel va fer una estada de 13 setmanes (abril - juliol) de pràctiques a la Divisió de Sistemes Sanitaris i Salut Pública a l'Oficina Regional d'Europa de l'OMS a Copenhaguen, participant en una nova línia sobre coordinació i la integració assistencial. Aquesta línia està liderada pel Dr. Juan Tello i que compta amb la participació com a experta en coordinació i integració assistencial de la Dra. M.Luisa Vázquez. Fruit de la estada a Copenhaguen, es va elaborar un informe que inclou un marc conceptual de continuïtat assistencial i una aproximació metodològica per a la seva anàlisi a partir d'estudis de casos.

Annex

Articles

Aller MB, Vargas I, Garcia-Subirats I, Coderch J, Colomé LI, Llopart JR, Ferran M, Sánchez-Pérez I, Vázquez ML. A tool for assessing continuity of care across care levels: an extended psychometric validation of the CCAENA questionnaire. *Int J Integr Care* 2013; Oct–Dec; URN:NBN:NL:UI:10-1-114758.

Agudelo-Suárez AA, Ronda E, Vázquez-Navarrete ML, García AM, Martínez JM, Benavides FG. Impact of economic crisis on mental health of migrant workers: what happened with migrants who came to Spain to work?. *Int J Public Health*. 2013; Aug;58(4):627-31.

Aller MB, Colomé JM, Waibel S, Vargas I, Vázquez ML. A first approach to differences in continuity of care perceived by immigrants and natives in the Catalan public healthcare system. *Int J Environ Res Public Health*. 2013; 10:1474-88.

Aller MB, Vargas I, Waibel S, Coderch J, Sánchez-Pérez I, Colomé LI, Llopart JR, Ferran M, Vázquez ML. A comprehensive analysis of patients perceptions of continuity of care and their associated factors. *Int J Quality Health Care*. 2013; Jul;25(3):291-9.

Aller MB, Vargas I, Waibel S, Coderch-Lassaletta J, Sánchez-Pérez I, Llopart JR, Colomé LI, Ferran M, Garcia-Subirats I, Vázquez ML. Factors associated to experienced continuity of care between primary and outpatient secondary care in the Catalan public healthcare system. *Gac Sanit*. 2013;27:207-13.

de Moraes-Vanderlei LC, Vázquez ML. Mortalidade infantil evitável e barreiras de acesso à atenção básica no Recife, Brasil. *Rev Saúde Pública*. 2013;47(2):379-89.

Delgado M.E., Vázquez M.L. Awareness of the healthcare system and rights to healthcare in the Colombian population. *Gac Sanit*. 2013; DOI: 10.1016/j.gaceta.2012.11.012.

Ollé-Espluga L, Menéndez-Fuster M, Muntaner C, Benach J, Vergara-Duarte M, Vázquez ML. Safety representatives' view on their interaction with workers in a context of unequal power relations: an exploratory qualitative study in Barcelona (Spain). *Am J Ind Med*. 2013; DOI: 10.1002/ajim.22220.

Vázquez ML, Terraza-Núñez R, S-Hernández S, Vargas I, Bosch L, González A, Pequeño S, Cantos R, Martínez JI, López LA. Are migrants health policies aimed at improving access to quality healthcare? An analysis of Spanish policies. *Health Policy*. 2013; 113(3):236-46.

Vargas I, Vázquez ML, Unger JP, Mogollón-Pérez AS. Effects of managed care mechanisms on access to healthcare in Colombia: results from a qualitative study. *Int J Health Plann Mgmt* 2013; 28(1):e13:33.

Vázquez ML, Vargas I, Aller MB. Reflexiones sobre el impacto de la crisis en la salud y la atención sanitaria de la población inmigrante. *Acceptat per a publicació a Gaceta Sanitaria*.

Vargas I, Mogollón AS, Unger JP, Ferreira da Silva MR, De Paepe P, Vázquez ML. Regional-based Integrated Healthcare Network policy in Brazil: from formulation to practice. *Acceptat per a publicació a Health Policy and Planning*.

Garcia-Subirats I, Vargas I, Mogollón AS, De Paepe P, da Silva MRF, Pierre JP, Borrell C, Vázquez ML. Inequities in access to health care in different health systems: a study in municipalities of central Colombia and north-eastern Brazil. *Acceptat per a publicació al International Journal for Equity in Health*.

Garcia-Subirats I, Vargas I, Mogollón AS, De Paepe P, da Silva MRF, Pierre JP, Borrell C, Vázquez ML. Barriers in access to healthcare in countries with different health systems. A study in municipalities of central Colombia and north-eastern Brazil. *Enviat al Social Science & Medicine*.

Garcia-Subirats I, Vargas I, Mogollón AS, De Paepe P, Ferreira da Silva MR, Unger JP, Vázquez ML. Determinantes de utilización de servicios del SGSSS y SUS en municipios de Colombia y Brasil. *Enviat a la Revista Panamericana de Salud Pública*.

Vargas I, Mogollón AS, De Paepe P, Ferreira da Silva MR, Unger JP, Vázquez ML Barriers to care coordination in market-based and decentralized public health systems: a qualitative study in healthcare networks of Colombia and Brazil. *Enviat a Social Science & Medicine*.

Comunicacions a congressos nacionals e internacionals

6th European Public Health Conference. Health in Europe: are we there yet? Learning from the past, building the future (EUHA). 13-16 novembre 2013, Brussel·les

Aller MB, Vázquez ML, Vargas-Leguás H, Coderch J, Farré J, Llopart JR, Colomé LI, Calero S, Vargas I. Elaboration of a set of indicators of coordination between levels of care. *Eur J Public Health*. 2013; 23(suppl.1): 148.

Waibel S, Aller MB, Vargas I, Coderch J, Farré J, Llopart JR, Colomé LI, Calero S, Vázquez ML. How do healthcare users experience continuity of care across care levels in different settings in the Catalan healthcare system? *Eur J Public Health*. 2013; 23(suppl.1): 206.

Garcia-Subirats I, Vargas I, Mogollón AS, De Paepe P, Ferreira da Silva MR, Unger JP, Vázquez ML. Equity in access to healthcare in two different health systems: a study in municipalities of central Colombia and north-eastern Brazil. *Eur J Public Health*. 2013; 23(suppl.1): 35.

H Vargas-Leguás, A Ruiz, S Pequeño, D López, I Vargas, LA López, L Bosch, ML Vázquez. Access to care for immigrant population from the perspective of health workers and users in

XXXI Reunión Científica de la Sociedad Española de Epidemiología. La ciencia y la práctica de las políticas de salud: “La inteligencia de la salud pública”. Congreso Ibero-Americano Epidemiología e Saúde Publica. 4-6 de septiembre 2013, Granada

Garcia-Subirats I, Vargas I, Mogollón AS, De Paepe P, Silva MR, Unger JP, Vázquez ML. Determinantes del uso de servicios por nivel asistencial en el SGSSS en el municipio de Colombia y Brasil. *Gac Sanit*. 2013 ; 27(supl.2):424.

Vargas-Leguás H, Ruiz A, Pequeño S, López D, Vargas I. Acceso de la población inmigrante a los servicios de salud: opinión del personal sanitario y usuarios. *Gac Sanit*. 2013; 27(supl.2):384-385.

2º Congreso Latinoamericano y del Caribe sobre Salud Global, "Trascendiendo fronteras para la equidad en salud". 9-11 de gener de 2013, Santiago de Xile

Vargas-Leguás H, Vargas I, Aller MB, Waibel S, Vázquez ML. Marc teòric i metodologia per a l'anàlisi de la integració assistencial a Catalunya, Colòmbia y Brasil. 2º Congreso Latinoamericano y del Caribe sobre Salud Global, 9-11 de gener de 2013, Santiago de Xile.

Participació en jornades i seminaris

Assistència al VI Seminari Internacional sobre la declaració universal de bioètica i drets humans, UNESCO: L'Equitat i l'accés als recursos sanitaris, organitzat per la càtedra UNESCO de bioètica – observatori de bioètica i dret de la Universitat de Barcelona, el dia 31 de gener a Barcelona.

Participació en la “Health care delivery and financing: non commercial goods knowledge for decision, action and reflection in Europe”, organitzada per l'Institute of Tropical Medicine i la Université catholique de Louvaine a Anvers (Bèlgica) 16–18 desembre de 2013. María Luisa Vázquez va participar com a membre del panel de discussió de la taula rodona sobre sistemes de salut amb orientació comercial.

Sessions tècniques

Data	Continguts	Responsable
24/01	Prevenió quaternària, una forma de treure greix i fomentar el múscul sanitari	Juan Gervas, Equip CESCA de Madrid
21/02	Experiències amb l'ús de la tecnologia en l'atenció en salut	Gisel Fontanet, COIB, Pilar M ^a Esteras, BSA i Oscar Peral, PAMEM. Modera: Alba Brugués, adjunta a Direcció del CASAP
21/03	e Bones pràctiques en residències de persones grans: eines per a una atenció integral i centrada en la persona	Lourdes Bermejo, consultora en gerontologia i en capacitació
25/04	Reorientació d'un hospital d'aguts a l'atenció a la cronicitat	Isabel Ramon i Joan Espauella del CHV - FHSCV
23/05	Programes de salut i intel·ligència activa	Manuel Iglesias, Centre Competència Funcional eCAP - ICS
13/06	La mesura de la coordinació assistencial mitjançant indicadors	Marta Aller, SEPPS - CSC.
21/11	Comunicació interna en temps de crisi. Estratègies i experiències en diferents sectors de servei públic	Albert Piqué, Transports Metropolitans de Barcelona, Jordi Masnou, Suara Serveis Moderadora: Cristina Ferrer, Comunicació - CSC
19/12	Avaluació de l'atenció a la cronicitat: identificació d'experiències integrades, proposta d'indicadors i àrees de millora	Vicky Serra-Sutton, Mireia Espallargues, de l'Agència Qualitat i Avaluació Sanitàries de Catalunya (AQuAS)

Continguts de la Comissió de Recerca Qualitativa

Data	Continguts	Responsable
28/02	La utilitat de la investigació qualitativa en la recerca en els serveis de salut, en l'àmbit de l'atenció primària	Enriqueta Pujol, IDIAP Jordi Gol (ICS)
19/04	La síntesi de la evidència de la recerca qualitativa	Maria Rubio, Fundació Sant Joan de Déu
	Protocol d'estudi: disseny d'una intervenció complexa per fomentar conductes promotores de la salut. Entrevistes individuals i grups de discussió.	Anna Berenguera, IDIAP Jordi Gol (ICS)
27/06	L'observació com a tècnica de recollida d'informació a la investigació qualitativa	Isabel Plaza, ICS
	Necessitats dels professionals de l'atenció primària en relació amb l'atenció al col·lectiu immigrant: percepció dels professionals sanitaris i fonaments pel disseny d'estratègies de millora	Cristina Casanovas, ICS
27/09	Fonaments de la teoria fonamentada	Juan Manuel Leyva, Escuela Superior de Enfermería del Parc de Salut Mar
	Cas pràctic: conviure amb el patiment constant: nova vida després el diagnòstic de VIH	Juan Manuel Leyva, Escuela Superior de Enfermería del Parc de Salut Mar
28/11	La cerca bibliogràfica d'estudis qualitatus.	Rosa de Dios, Parc de Salut Mar

3. Tesis doctorals

Presentades

Delgado M.E. Evolución del conocimiento del sistema de salud, derechos en salud, política de participación y de las experiencias de participación de los usuarios del SGSSS de Colombia [tesis doctoral]. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona; 2013.

Eguiguren P. El papel en la conciliación entre trabajo doméstico / de cuidados y el trabajo remunerado en salud mental de trabajadores/as Chilenos/as [tesis doctoral]. Santiago de Chile: Universidad de Chile; 2013.

Dipositada

Aller M.B. La continuidad entre niveles asistenciales en diferentes entornos sanitarios [tesis doctoral]. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona. [data de lectura programada 08/01/2014].

Tesis en elaboració

Waibel S. La continuidad entre niveles asistenciales en diferentes entornos sanitarios en Cataluña desde la perspectiva de los pacientes: un estudio cualitativo. (Directora: ML Vázquez). Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona

Garcia-Subirats I. Equitat en l'accés a l'atenció en els sistemes de salut de Brasil i Colòmbia: Projecte Equity-LA. (Directores: ML Vázquez i C Borrell) Barcelona: Universitat Pompeu Fabra. Beca: MAEC-AECID

Henao D. Coordinación asistencial y cultura organizativa en las organizaciones sanitarias integradas de Cataluña. (Directora: ML Vázquez). Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona.

Pequeño S. Tesi: El acceso a la atención adecuada en salud de la población inmigrante en Cataluña. (Directora: ML Vázquez). Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona.

Barragán A. Analysis of equity of access and factors determining access to health care services in Bogotá and Soacha, Colombia" (Directores: ML Vázquez, Mogollón A.). Universitat Pompeu Fabra. Beca: ERACOL.